

LESMATERIAAL

HETPALEIS

Wat er gebeurde terwijl de mussen de polka dansten

Vanaf 8 jaar

Een meisje wacht na schooltijd op haar moeder. Die is te laat. Dat kan gebeuren. Maar het wachten duurt wel lang. Het meisje praat over zichzelf en over de wereld rond haar. Haar hoofd zit vol hersens, vol vragen, vol verhalen.

MEDEWERKERS

CONCEPT

Schippers&VanGucht

TEKST

Jo Randerson

REGIE

Jellie Schippers

SPEL

Janne Desmet

SCENOGRAFIE EN KOSTUUMS

Myriam Van Gucht

LICHT

Piet Van Deun

SOUNDSCAPE

Jellie Schippers, Myriam Van Gucht, Ben Bonner

VERTALING EN DRAMATURGIE

Kerensa Verhoosel

VIDEO-ANIMATIE

Jan- Joost Verhof

Vijf jaar na de succesvolle locatievoorstelling *Bumpers* (2008-2009) keren Jellie Schippers en Myriam Van Gucht terug naar HETPALEIS. Intussen werken ze onder de naam Schippers&VanGucht. Vorig seizoen maakten ze in samenwerking met HETPALEIS de voorstelling *MIJNFAUST*. In 2012 kregen ze voor hun productie *HUIS* (Het Filiaal) de jeugdtheaterprijs de Gouden Krekel in de categorie meest indrukwekkende podiumprestatie. Beide makers zijn geprikkeld door de directe en fantasierijke schrijfstijl van de Nieuw-Zeelandse (toneel)schrijfster, performer en stand-upcomedian Jo Randerson. Op basis van haar verhalenbundel *The Spit Children* schrijft Randerson voor HETPALEIS de theatermonoloog *Wat er gebeurde terwijl de mussen de polka dansten*.

IN DE KLEINE ZAAL VAN HETPALEIS VAN 03.05.14 T/M 25.05.14.

TEKSTFRAGMENT

*Mijn moeder kan nu elk moment toekomen.
Soit. Ik ben niet ongerust omdat ze te laat is.
Ik ben niet ongerust,
want het is haar manier van doen.
Zo weet ge dat zij het is,
ze is altijd te laat.
Net als iedereen gaan zitten is
en als wat het ook is al begonnen is,
hoort ge ineens allemaal lawaai vanachter op
de gang,
en dat is dan mijn moeder,
die struikelt of koffie op een paar babies morst.
Soms vergeet ze haar broek aan te doen.
Dan moet ik haar eraan herinneren.
Ik zeg dan van, 'Mama, doe een broek aan!
Iedereen draagt een broek.'
En zij zegt dan van, 'Moeten we doen wat
iedereen doet?'*

FRAGMENT INTERVIEW

met regisseur **Jellie Schippers**
en scenograaf **Myriam Van Gucht**

Het beeld was er al voor de tekst, hoe zijn jullie tot dat scènebeeld gekomen? Wat heeft jullie geïnspireerd?

Jellie: Ik ben zelf heel driftig van aard en ik herkende in het boek de drift die voortkomt uit onrecht en ongemak omdat je jezelf niet in de hand hebt. Ik vind dat iets wat erg dichtbij is, zoals het meisje in de voorstelling per ongeluk de kop van de pop van haar vriendin er afrukt op het moment dat ze beledigd wordt. Dat zoiets je overkomt. In het boek zitten drie personages die in verschillende vormen terugkomen in de verhalen: een kind, een vrouw en een man. Er overkomt hen alledrie iets gelijkaardigs. Ze zitten als het ware in een verloren plek, tussen twee andere plekken in. Daarom wilden we onze voorstelling in een loods maken waar het de hele tijd zou regenen. Wij wilden die drie personages op scène zetten, omdat de onmacht en de fantasie in de verhalen erg universeel zijn. Omdat we de voorstelling uiteindelijk in HETPALEIS voor kinderen vanaf acht jaar zouden maken, hebben we de focus op één personage gelegd in plaats van op drie en kozen we voor een meisje van tien. Misschien komt het ooit nog, dat we de hele "The Spit Children" kunnen maken. Of nog beter, een drieluik.

Myriam: Ik werd op een bepaald moment geïnspireerd door een werk van Bill Viola, "Acceptance". In dat werk zie je mensen waar water overheen stroomt, maar het lijkt alsof het water uit die mensen komt. Het bracht mij op het idee van een huilende boom. Op die manier breng je een deel van de emoties uit het stuk op scène zonder dat de actrice al het verdriet moet spelen. Het geeft haar de mogelijkheid om de vertelling op een rustiger niveau te brengen. De keuze voor zo'n beeld komt voort uit de zoektocht naar een stillering in het verhaal. Een ander element waar we zowel in beeld als in verhaal naar hebben gezocht, is de relativiteit van tijd. Het stuk gaat over een meisje dat na schooltijd op haar mama wacht. Die is niet op tijd om haar dochter af te halen. Het wachten duurt in de reële tijd van de voorstelling een uur en een kwartier, maar hoe lang ze daar effectief zit te wachten is niet duidelijk. Misschien zijn het maar tien minuten. Het gaat erover dat de tijd voor zo'n kind dat wacht heel relatief is, dat zo'n kind zich helemaal in bepaalde gedachtekronkels vastdraait en daardoor iets met de beleving van tijd doet.

Hoe trek je zo'n tekst buiten het hoofd van het meisje? Hoe maak je het actief?

Jellie: Niet. We hebben geprobeerd om het meisje in een soort van tijdsvacuüm te zetten. De tijd vertaalt zich voor ons in geluid en beeld. We spelen met tijd en proberen beelden te maken waardoor het niet duidelijk is hoe lang ze daar nu precies zit.

Myriam: De tekens die we kiezen zullen niet altijd leesbaar zijn voor het publiek, maar we hopen dat ze wel iets doen met de beleving van de voorstelling, dat je voelt dat er iets raars is met de tijd.

Hoe zouden jullie het meisje omschrijven?

Jellie: Ik denk dat ze iedereen zou kunnen zijn. Aan de buitenkant zien we er allemaal heel gewoon uit, maar mocht je een dag bij mensen in hun hoofd zitten, dan kreeg je waarschijnlijk de vreemdste gedachtes te horen. Alleen durft niet iedereen dat hardop toe te geven.

Wat zouden jullie graag willen dat de kinderen meenemen uit deze voorstelling?

Jellie: Ik hoop dat de voorstelling voor kinderen voelt alsof je te wild gespeeld hebt. Je weet dat het eigenlijk niet mag, maar net daarom doe je er nog een schepje bij. Dat zijn de leukste middagen. Ik hoop dat de kinderen niet gedacht hebben “Het is een monoloog, dat is maar één iemand en dat is misschien heel saai”, maar dat ze vrienden willen zijn met het meisje, ook al is ze misschien een beetje anders. En ik hoop dat als ze zelf een volgende keer op hun mama staan wachten, dat ze dan denken “Ik kan dat ook wel even volhouden. Ik ga gewoon hier spelen en dan red ik me wel”.

Myriam: Ik zou graag willen dat er iets in hun hoofden gebeurt, dat het meisje een beetje van haar energie overdraagt op die kinderen waardoor de kinderen als ze uit de voorstelling komen een beetje gekker zijn dan ervoor. Alsof de remming die je er als volwassene oplegt, weer even weg is. Ik las pas nog een artikel over hoe veilig wij onze kinderen opvoeden. Het artikel beschrijft de vijf gevaarlijkste dingen die je je kind moet laten doen, zoals hen met vuur laten spelen, een zakmes geven, apparaten uit elkaar laten halen en nog van die dingen. Het gaat over hoe jammer het is om kinderen te bepamperen, omdat een kind dat geen risico's neemt letterlijk in zijn mogelijkheden beperkt is.

INTRODUCTIE OP DE SPELOEFENINGEN

Het kind in de theatermonoloog *Wat er gebeurde terwijl de mussen de polka dansten* heeft een onstuitbare fantasie. Verhalen, vragen, verzinsels, gekke ideeën, spelletjes, bizarre gedachten, het raast als een sneltrein door haar hoofd. Terwijl ze staat te wachten op haar mama neemt ze je mee op een vloedgolf van woorden en ze vertelt en vertelt en vertelt. Ze praat niet alleen tegen de kinderen in de zaal, maar ook tegen zichzelf. Soms is het voor haar heel vanzelfsprekend om tegen een boom te praten. Antwoorden wacht ze niet af, want ook die heeft ze zelf al klaar in haar hoofd.

Om de kinderen op die sneltrein van gedachten te laten meerijsen, neemt dit lesmateriaal hen stapsgewijs bij de hand in de zoektocht naar hun eigen bizarre, spontane, fantastische verhalen, in de zoektocht naar verzinsels, naar gekke ideeën en spelletjes.

Wachten zal nooit meer saai zijn met genoeg fantastische verhalen in je hoofd!

1. Wachten

A. Gesprek

Voer met de kinderen een gesprek over *wachten*.

Heb je wel eens heel lang op iemand moeten wachten? Op wie stond je te wachten? Vond je het vervelend? Hoe voelt het om héél lang op iemand te moeten wachten? Wat doe je dan? Hoe kom je die wachttijd door? Hoe maak je die wachttijd een beetje leuk voor jezelf? Ga je heen en weer lopen? Of liedjes neuriën? Spelletjes verzinnen? Of lezen? Word je boos en ga je in je hoofd heel kwaad praten tegen degene op wie je staat te wachten? Ga je hinkelen op één been, gekke gezichten trekken naar voorbijgangers op straat of snoepen?

B. Spel

Vraag aan de kinderen hoe zij dat doen: *wachten*. Geef de kinderen de volgende opdracht:

- Kies allemaal voor jezelf één manier van wachten. Deze beweging moet herhaalbaar zijn. Je mag overleggen met degene die naast je zit. Je krijgt een paar minuten de tijd om dit uit te zoeken.
- Daarna mag één iemand vooraan in de klas komen staan. Je laat zien wat je doet als je lang moet wachten (bijvoorbeeld wippen van de ene op de andere voet of voor je uitstaren en een liedje neuriën of allerlei gekke gezichten trekken). Op het teken van de leerkracht mag er een tweede persoon naast je komen staan om zijn eigen wachtbeweging te laten zien, een derde komt erbij ... en zo ontstaat er een rij van allemaal wachtende kinderen! Iedereen wacht op een andere manier, op zijn eigen manier.
- Waarop of op wie sta je te wachten en waarom? Dit mag je (één van de wachtenden) vertellen aan je klasgenoten. Je mag heel erg overdrijven en weer bergen fantasie gebruiken. Je vertelt bijvoorbeeld ... *dat je daar een hele*

week op je vader hebt staan wachten ... en dat je kon overleven omdat je toevallig onder een appelboom stond ... en er kinderen voorbij kwamen die je snoep gaven ... en dat je vol modder en stof zat na een paar dagen en dat, toen je vader eindelijk kwam, hij je niet eens meer herkende en je gewoon voorbij liep en dat je toen als een wolf bent beginnen huilen (doe dit) ... en dat je daarna meer dan een week aan één stuk door geslapen hebt ... zo moe was je!

Vertel het met zoveel overtuiging dat iedereen je gelooft. Het kan ook andersom: je klasgenoten, die goed gekeken en geluisterd hebben, mogen verzinnen waarop of op wie je stond te wachten.

2. Verhalen verzinnen

A. Associëren

Vertel de kinderen dat ze gaan associëren. Dat wil zeggen dat ze, zonder te veel na te denken, spontaan en rechtstreeks reageren op een woord. Het eerste het beste wat hen te binnen schiet. Welk woord er ook in hen opkomt, dat zeggen ze en daar gaat de volgende op verder, hoe gek het misschien klinkt, hoe onbegrijpelijk voor iemand anders, het is hun woord, het is hun gedachte, het is hun eigen fantasie. Deze manier van associëren kan je even goed 'spontaan fantaseren' noemen. Als voorbeeld begin je met het woordje: *regen*.

Je denkt aan nat ... jas ... vakantie ... paraplu ... ruzie ... vervelend ... spatten ... druppels ... snot ... tentzeil ...

Verdeel de klas in twee groepen. De ene groep kijkt en luistert, de andere groep gaat associëren. Daarna wisselen de groepen. De woorden waarop ze gaan associëren komen ook voor in de voorstelling: boten / wormen / wolken / gedachten / chinees eten / eieren / wachten / honger / vissen / mieren / stom / zwemmen / boom / regen /

Als associëren voor de jongste bezoekers van deze voorstelling wat abstract of moeilijk is, dan is het boekje *Ik zie ik zie ...* (Querido ISBN 978 90 451 1081 3 / NUR 273) van Marianne Dubuc een aanrader. Op een hele toegankelijke speelse en actieve manier prikkelt zij de fantasie van de kinderen.

B. Vertelkring: samen een verhaal verzinnen

Zet de stoelen in een kring. De leerkracht zegt de eerste zin van een verhaal, de volgende vult een zin aan en zo krijgt iedereen een beurt om iets aan het verhaal toe te voegen. De kinderen in het midden van de kring zorgen ervoor dat er iets gebeurt in het verhaal en de laatste van de kring proberen er een slot aan te breien. Je mag je fantasie helemaal laten gaan. Het mag stout, grappig, gek, absurd en/of ongelooflijk zijn.

Als je een eerste kringverhaal hebt gemaakt, kan iemand daarna, midden in de kring, het verhaal in zijn geheel terug navertellen? Ongeveer?

Het ene verhaal lukt soms al beter dan het andere. Hier-

onder vind je een aantal beginzinnen. Het zijn zinnen die je nadien in de voorstelling wellicht zult herkennen ... als je goed luistert.

1. Er was eens een man die graag een vis wou zijn ...
2. Er was eens een moeder die altijd overal te laat kwam ...
3. Op een dag waren ze me aan het vergiftigen op school.
4. Op de eerste schooldag miste ik mijn moeder ...
5. Op de stoep vond ik een bang vogeltje ...
6. Er was eens een jongen die een beetje anders was dan de rest ...
7. Op een dag was mijn moeder mij vergeten af te halen op school ...
8. Er was eens een troepje garnalen dat midden in de oceaan leefde ...
9. Er was iemand die plots boten uitvond ...
10. Er was eens een wolk die wilde leren lopen ...
11. Op een dag was het ijskoud buiten en ik was mijn jas vergeten ...
12. Op een nacht lekten mijn hersens over de lakens ...

C. Ritueeltje

Om van een klein vertelmoment iets bijzonders te maken, om er zeker van te zijn dat iedereen naar je luistert, zorg je ervoor dat je de aandacht van de kinderen hebt, zonder daarom te roepen of met woorden hun aandacht op te eisen. Vertel de kinderen dat je hiervoor gebruik kan maken van een ritueeltje, een soort van aandachtmoment. Hebben de kinderen al eens opgemerkt hoe jij, als leerkracht, hun aandacht vraagt? Als er bijvoorbeeld te veel lawaai is en je wil graag dat iedereen terug stil is, klap je misschien ritmisch in de handen, de klas doet dit spontaan na waardoor iedereen stopt met praten en er ruimte en rust is om iets belangrijks te vertellen! De kinderen gaan per twee aan het werk. Ze krijgen de opdracht om samen een ritueeltje te verzinnen. Dit gebruiken ze nadien om hun verhaal in te leiden. Ze kunnen inspiratie halen uit een springspelletje of een aftelrijmpje. Maar ze kunnen het zeker en vast ook helemaal zelf verzinnen, bijvoorbeeld: 3 keer om de boom lopen en één keer omhoog springen of 3 keer in je handen klappen en 2 keer achteruit rond de boom lopen of een vogelgeluid verzinnen terwijl je doet alsof je over de wereld vliegt gedurende 10 seconden (je telt zelf tot 10 terwijl jij vliegt!). Zorg ervoor dat je je spelletje op precies dezelfde manier kan herhalen, net zoals bij een aftelrijmpje waarbij je ook altijd precies weet hoe het verloopt.

Als er een aantal ritueeltjes zijn gevonden ga je als volgt te werk: doe je ritueel, zorg ervoor dat je de aandacht van de klas hebt en vertel dan één van de verhalen uit de vertelkring.

3. Wat doe je als je iets moet doen wat je helemaal niet wil doen?

Iedereen heeft ooit al wel eens iets moeten doen wat hij of zij niet leuk vindt. Iedereen kent ook het gevoel dat mensen niet naar je luisteren. In het stuk geeft het meisje tips over wat je in zo een situatie moet doen.

Om de kinderen zich te laten thuis voelen in deze fantasie introduceer je deze oefening of dit spel als volgt: Hoever kan je gaan om in een bepaalde situatie, of van je ouders, gedaan te krijgen wat jij wil? Je hebt vast en zeker al wel eens “gespeeld” dat je doodging ... of dat je hele erge buikpijn had ... of dat je héél erg ziek was? Gewoon om je vrienden of je ouders te misleiden of om een grap uit te halen, of omdat je ergens helemaal geen zin in had? Wie overdrijft er graag? Dit is jouw moment! Nu mag je verschrikkelijk overdrijven. Nu mag je eens de grote acteur of actrice zijn en aan je klasgenoten laten zien wat jij verzint als je

- iets moet opeten wat je heel vies vindt.
- een boek moet lezen waar je niet in geïnteresseerd bent.
- de afwasmachine moet in- of uitladen.
- bij familie op bezoek moet waar het altijd héél saai is.
- moeder je dwingt om een trui of een broek aan te doen die jij zelf heel lelijk vindt.
- bij de burens die op vakantie zijn elke dag de kippen/de poes/de hond/het huisvarken moet gaan eten geven.
- de zetel, waarin je languit naar de tv zat te kijken, moet afstaan voor oma die op bezoek komt.

Denk bij het spelen van deze “rol” aan: groot, extreem, overdreven, hilarisch, absurd, té gek ...

4. Een boom

A. Maken

In de voorstelling staat een boom op de scène, maar niet zomaar een boom. Het is een heel speciaal exemplaar omdat hij niet uit hout gemaakt is en dingen doet die bomen normaalgezien niet kunnen.

Verzamel wat materiaal en laat de kinderen verder vrij om hiermee aan de slag te gaan. Misschien is het resultaat voor jou, leerkracht, moeilijk als ‘boom’ te omschrijven, maar dit is hun boom. Met een aantal tie ribs (plastieken bandjes om iets stevig vast te sjoeren), stokken (van een bezem), stijve kartonnen kokers, wasknijpers, bol touw, proppen papier, kom je al een heel eind. Probeer weg te gaan van het voor de hand liggende en daag de kinderen uit.

Je kunt ook een boom maken met materiaal dat gewoon in de klas voor handen is: een tafel, een stoel, jassen, een doek, een paar rugzakken misschien. Deze geïmproviseerde boom zet je midden in of vooraan in de klas. De boom is het centrale punt waarrond je verder gaat spelen en fantaseren met de kinderen.

B. Spelen

Iemand gaat in gesprek met de boom. Vraag aan de kinderen wie er met de boom wil praten. Wie er aan de boom iets wil vragen. Misschien wil iemand hem wel een geheimpje vertellen. Natuurlijk kan een boom niet praten,

maar als je genoeg fantasie hebt, kan je hem in je hoofd misschien toch wel iets horen zeggen? Hij zegt misschien wat jij graag wil horen. Of je beantwoordt de vragen die jij hem stelt zelf. Zijn antwoorden komen uit jouw mond.

Je zou hem bijvoorbeeld kunnen zeggen wat je van hem **vindt** Mooi? Raar? Dik? Dun? Stevig? Lelijk? Stel hem daarna ook weer meteen gerust, want wat hij ook is, lelijk, mooi, dik of dun, hij is en blijft je vriend! Je kunt hem **vragen** hoe hij zich vandaag voelt? Heeft hij het koud? Waarom ziet hij er zo verdrietig, blij of bang uit? Waarom is hij zo stil? **Vertel** eventueel wat over jezelf: wat je vandaag leuk vond in de klas / wat je vanmorgen gegeten hebt / waar je naar verlangt. Tot slot kan je nog een geheim in zijn oor fluisteren, iets wat de juf of meester niet mag weten!

Kortom: jij staat er alleen voor en toch voer je een gesprek alsof je met twee bent!

C. Vragen beantwoorden

Knip de vragen uit (zie bijlage 1) en bevestig ze op de boom, of leg ze onder de boom, onderste boven.

- Een kind mag een vraagkaartje nemen en leest eerst voor zichzelf wat erop staat.
- Hij vraagt de aandacht van de andere kinderen door wzijn ritueel (zie vorig spel) uit te voeren
- Dan leest hij de vraag hardop voor.
- Samen met de klas zoek je naar het meest fantasievolle, grappige, slimme, domme of zotte antwoord. Enkel ja of nee antwoorden is ten strengste verboden. Liefst van al zoek je naar een antwoord waar nog een verhaal aan vasthangt of waarin je kan laten horen dat je veel fantasie hebt. Het hoeft niet echt waar te zijn wat je zegt. Liegen, verzinnen, overdrijven, ga je gang.
- Om de kinderen op weg te helpen fantaseer je eerst samen over de eerste vraag: Zijn wormen gelukkig? *Wormen zijn heel gelukkig, want die moeten nooit naar school ... of die zijn heel ongelukkig want ze zingen altijd vals omdat ze geen oren hebben en omdat hun mond vol zand zit van over de grond te kruipen ...*

5. Vraagjes voor een nagesprek:

- Zou je vriendin willen zijn met het meisje uit het verhaal? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kan je nog één van de verhalen van het meisje navertellen?
- Heeft ze écht een broertje, of heeft ze verzonnen? Zo ja, hoeveel jaar is hij denk je? En hoe ziet hij eruit? Zo nee, waarom heeft ze hem verzonnen?
- Als je nog eens heel lang moet wachten ... wat ga je dan doen, nu je de voorstelling gezien hebt?
- Denk je dat haar mama uiteindelijk gekomen is? En wat gebeurde er dan? Of hoe ging dat dan?

Dramaturge Kerensa Verhoosel geeft op wo 14.05.14 een inleiding, gericht op de doelgroep.

BIJLAGE

Bijlage 1

Zijn wormen gelukkig?

Wat gebeurt er als je in een boot zit zonder roeispanten?

Moet je slim zijn om te kunnen lopen?

Vind je dat je moet veranderen of dat je gewoon moet blijven wie je bent?

Wat zou je doen als je een vogel was?

Denk je soms ook dat er niemand naar je luistert? Wat doe je dan?

Hebben vissen hersens?

Waarom zijn moeders altijd te laat? Of wel eens te laat?

Waar komen de baby's vandaan?

Wat vind jij ervan als het regent?

Wanneer vind je van jezelf dat je stom bent?

Welke vragen zijn stom? Welke vragen zijn slim?

Waarom draait de aarde op sommige dagen niet achteruit?

Wat is je favoriete kledingstuk? Beschrijf het? Waarom draag je het graag?

Als je een bang vogeltje op de stoep zou vinden, is het dan beter om er snel of traag naartoe te lopen om het te redden?

Kunnen mieren zwemmen? Hoe?

Als een vis en een vogel zouden vechten, wie zou er dan winnen? Waarom?

Waar denk je dat Mars is?

Maakt het iets uit wat anderen over je denken?

Moet je alles zeggen wat je denkt? Waarom wel? Waarom niet?

COLOFON

Dit lesmateriaal werd samengesteld door Paula Stulemeijer, educatief medewerker in HETPALEIS.

Wat er gebeurde terwijl de mussen de polka dansten ging in première op 3 mei 2014 in de Grote zaal van HETPALEIS.

Coördinator publiek

Anja Geuns

03 202 83 75

anja.geuns@hetpaleis.be

Medewerker educatie/contact onderwijs

Paula Stulemeijer

03 202 83 74

paula.stulemeijer@hetpaleis.be

Medewerker educatie/administratie

Rita Pottier

03 202 83 59

rita.pottier@hetpaleis.be

HETPALEIS

Theaterhuis voor kinderen,

jongeren en kunstenaars

Meistraat 2

2000 Antwerpen

T 03 2028311

F 03 2028353

info@hetpaleis.be

www.hetpaleis.be